

Оксана Кодубовська
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

СИНОНІМІЯ, ЯК ОДИН ІЗ ТИПІВ ВІДНОШЕНЬ МІЖ ЧЛЕНАМИ ЛСГ НАСЕЛЕНИЙ ПУНКТ В СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ ТА ЗАХІДНОГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ

З-поміж зв'язків, що пов'язують члени ЛСГ виділяємо синонімію – відношення, які базуються на повному чи частковому семантичному збігові позначуваних слів, при цьому певні слова розглядаємо лише в значенні 'населений пункт'. Виділяємо абсолютні синоніми, які не мають семантичних відмінностей, стилістичні синоніми, що не збігаються в експресивно-оцінних елементах, та синтаксичні синоніми, які відрізняються синтаксичним значенням, тобто сполучуваністю [4, с. 170].

В одному зі значень українська лексема *слобода* (велике село, селище [2, с. 1344; 7, с. 365]) виступає абсолютним синонімом лексеми *слобідка* (те саме, що й *слобода* [2, с. 1344; 7, с. 365]); синонімами є лексеми *виселок* (невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з іншої місцевості або іншого населеного пункту, а також поселення людей на новому місці [2, с. 150; 6, с. 481]) та *хутір* (невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей із сіл, козачих станиць тощо; *виселок* [2, с. 1576; 8, с. 176]).

Серед абсолютних синонімів, які не мають відмінностей у семній структурі, у російській мові засвідчено такі назви населених пунктів, як *предместье* (поселок, непосредственно примыкающий к городу, но не входящий в его черту [5, с. 570]) – *пригород* (поселок, населенный пункт, примыкающий к большому городу [5, с. 579]). Як абсолютні синоніми функціонують російські апелятиви *деревишка* (Уменьш. к сущ.: деревня; [Error! Reference source not found.]) та *деревенька* (Уменьш. к деревня в 1 знач. [1]).

Стилістичними синонімами є російські лексеми *городишко* (Уничиж. к сущ.: город. [3]) – *городок* (Уменьш. к город [1]).

Абсолютними синонімами в англійській мові в одному зі значень є лексеми

village (a very small town in the countryside [12]) та *township* (a small town [9]); апелютиви *hamlet* (a very small village [12]) та *settlement* (a small village [13]). Стилістичними синонімами в англійській мові виступають лексеми на позначення великого міста *asphalt jungle*, *big smoke* та одиниці на позначення невеликого, глухого міста: *cow town* (usually small unsophisticated town within a cattle-raising area) *podunk* (small, unimportant, and isolated town).

У німецькій мові синонімами в одному зі значень виступають такі апелютиви: *Ansiedlung* (ein ziemlich kleines Dorf [11]), *Dorfchen* (kleines Dorf [14, s. 357]), *Weiler* (ein kleines Dorf mit nur wenigen Häusern [11]); *Ansiedlung* (*Siedlung* [15]), *Ortschaft* (*Siedlung* [15]), *Kolonie* (*Siedlung* [10]). Певною мірою синонімічними є лексеми *Flecken* (kleine Ortschaft [15]), *Landgemeinde* (kleinere Ortschaft mit ländlichem, dorflichem Charakter [10]), *Nest* (kleiner, abgelegener Ort [10]) та *Kaff* (kleine, langweilige Ortschaft [10]). Дві останні лексеми виступають як стилістичні синоніми до перших двох завдяки наявності в словниковій статті оцінних прикметників. Стилістичними синонімами є *Kleinstadt* та *Krähwinkel* (*abwertend spießbürgerliche Kleinstadt*).

Отже, у зіставляваних мовах лексеми на позначення населеного пункту утворюють синонімічні ряди абсолютних та стилістичних синонімів. Ізоморфною рисою є нерозгалужена система синонімів, що пояснюється характером фрагменту дійсності, який відображають аналізовані лексичні одиниці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большой толковый словарь русского языка (Толковый словарь Ушакова). URL : <http://ushakovdictionary.ru>
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ–Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Ефремова Т. Ф. Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный. URL : <https://www.efremova.info>
4. Кронгауз М. А. Семантика : учебник для вузов. Москва : Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. 399 с.

5. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений. 2-е изд., испр. и доп. Москва : «АЗЪ», 1995. 928 с.
6. Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во “Наукова думка”, 1970. Т. 1: А–В. 801 с.
7. Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во “Наукова думка”, 1978. Т. 9: С. 918 с.
8. Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во “Наукова думка”, 1980. Т. 11: Х–Ь. 700 с.
9. Collins Free Online Dictionary. URL : <https://www.collinsdictionary.com>
10. Duden Online Wörterbuch. URL : <https://www.duden.de/woerterbuch>
11. Langenscheidt Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache. Neubearbeitung, hg. von Prof. Dr. D. Götz u.a. Berlin und München, 2008. 1308 s.
12. Longman Dictionary of Contemporary English. URL : <https://www.ldoceonline.com>
13. Merriam-Webster. URL : <https://www.merriam-webster.com>
14. Wahrig Deutsches Wörterbuch / von Gerhard Wahrig, Renate Wahrig-Burfeind. Bertelsmann Lexikon Institut im Wissen Media Verlag, 2002. 1452 s.
15. Wörterbuch der Deutschen Gegenwartssprache. URL: <https://www.dwds.de/wb/wdg/search?q=>